

František Weyr: Paměti I.

Brno, Atlantis 1999, 487 s.

Miloš Večeřa

Konečně se po několika letech usilovné ediční práce dostává díky nakladatelství Atlantis na pulty knihkupectví první díl pamětí velkého českého právníka, právního filosofa, státovědce a statistika Františka Weyra, zakladatele a věhlasného profesora Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně a jejího prvního děkana.

Vydávaný první díl pamětí, zachycující období Weyrova života mezi léty 1879 – 1918, představuje pouze první část z celkem třídílných obsáhlých Weyrových pamětí mapujících autobiograficky celý jeho plodný vědecký, pedagogický, veřejný, umělecký, manažerský i osobní život. Na téměř pěti stech stranách prvního dílu Weyrových memoárů, zahrnujících údobí Weyrova život od jeho narození do vzniku samostatné republiky v roce 1918, ožívá neobyčejně barvitě, zasvěceně a historicky věrně poslední období rozpadajícího se Rakouska-Uherska představující i zlomovou etapu českých dějin. Ačkoliv měl Weyr první díl svých pamětí, který sepsal spolu s druhým dílem v letech 1939–1945, připraven k vydání již v roce 1948 a uzavřel i nakladatelskou smlouvu, z níž však bohužel pro únorový puč roku 1948 sešlo, vyžádaly si redakční práce při přípravě tohoto vydání prvního dílu Weyrových pamětí

ještě mnoho hodin věnovaných citlivému provedení korektur a doplnění textu o nezbytné poznámky a jmenný rejstřík. Vydaná práce však tím pro dnešního čtenáře nabyla mnoho na kvalitě a historické srozumitelnosti, neboť některé dobové reálie jsou dnes již poměrně málo známé.

Rozčlenění Weyrových pamětí navazuje na původní Weyrovo rozdělení textu prvního dílu do jedenácti kapitol. První a druhá kapitola je věnována rodinám Weyrova otce a matky. Weyr zde velmi pečlivě popisuje rodinné dispozice a tradice, které mu byly později dány do vínku. Je zde třeba zejména připomenout, že Weyr pocházel z rodu věhlasných českých matematiků, kdy jeho otec byl jmenován profesorem matematiky již ve svých 23 letech a otcův bratr ve 24 letech. Uznávaným matematikem byl i Weyrův dědeček. Třetí kapitola pamětí je věnována šťastnému období Weyrova dětství v císařské Vídni, kde se František Weyr 25. dubna 1879 narodil, když se jeho rodiče po jmenování otce profesorem na vídeňské univerzitě do Vídně přestěhovali. Weyr v pamětech velmi barvitě a komentovaně popisuje atmosféru rodinného života a své dětské zážitky a dojmy z tohoto období, které však bylo drasticky krutě ukončeno nemocí a předčasným

aby vstoupili k císaři, roztržitý Weyr vzal ze stolu cylindr, kam jej odložil jeho kolega a vstoupil s oběma v ruce. Císař, když jej spatřil, překvapeně zvolal: „*Ale pane profesore, k čemu máte dva klobouky?*“, na což mu Weyr pohotově odpověděl, tak jak bylo pro něj typické: „*Naprosto správná připomínka, Vaše Veličenstvo. K čemu dva klobouky pro jedno bezhlavého muže!*“ (*Wozu zwei Hüte für einen kopflosen Mann*).

úmrtím jeho otce v roce 1884. Tomuto neradostnému údobí, představujícímu pro rodinu hotovou tragédií, Weyr věnuje čtvrtou kapitolu svých pamětí. Na rodinu se třemi dorůstajícími dětmi dolehly těžké finanční starosti a matka se je snažila řešit sňatkem s ředitelem pražského Akademického gymnázia v Praze Jaroslavem Sobičkou, k němuž se pak po uzavření sňatku celá Weyrova rodina z Vídně do Prahy přistěhovala. Tento sňatek z rozumu se ukázal jako velmi šťastné řešení, které sehrálo významnou roli i z hlediska dalšího osobnostního zrání Františka Weyra a zabránilo jeho poněmčení. V páté a šesté kapitole pak Weyr otevřeně a kriticky popisuje svá studia na obecné, střední a vysoké škole. Tato studia nebyla vždy přímočaře úspěšná a bez problémů. Potíže působila Weyrovi i čeština po přestěhování rodiny do Prahy z kulturního vídeňského prostředí. Střední vzdělání proto dokončil v Praze ještě na německém gymnáziu, ale právnickou fakultu již vystudoval na české Univerzitě Karlo-Ferdinandově. Při popisu svých vysokoškolských studií Weyr velmi zajímavě vystihuje atmosféru na univerzitě, vyučující pedagogy, studentský spolkový a společenský život. Sedmá kapitola popisuje začátky Weyrovy úřednické kariéry ve Vídni a dalších rakouských městech po absolvování právnické fakulty v roce 1903. V březnu 1908 podal za tohoto rakouského působení Weyr pražské právnické fakultě žádost o udělení povolení k učitelské funkci pro obor správní právo a po úspěšném habilitačním kolokviu a habilitační přednášce obdržel v březnu 1909 ministerské potvrzení habilitačního usnesení. Jeho docentura mu však byla udělena s podmínkou, že se přestěhuje do Prahy, což podpořilo jeho druhý návrat zpět do Prahy. Osmá kapitola je věnována Weyrovi pražskému pobytu v letech 1909–1912. Tato poměrně krátká doba však byla velmi významná pro vývoj Weyrovy vědecké a zvláště pedagogické osobnosti. Weyr tehdy souběžně pracoval na třech pracovních místech: v Zemské statistické kanceláři jako statistik, na právnické fakultě pražské univerzity jako soukromý docent a na Vysokém učení technickém jako suplující docent. Byl tehdy velmi pracovně vytížen, nezapomínal však ani na vědeckou publikační činnost a vedl řadu vědeckých polemik. V této vypjaté

době mu bylo zásluhou Englišovou nabídnuto nově systemizované místo profesora na české technice v Brně, které přijal, když se krátce před tím šťastně oženil se slečnou Helenou Markesovou. V deváté kapitole Weyr popisuje svoje působení na brněnské technice v období let 1912 až 1919. Zajímavé je zde i vylíčení jeho seznámení se s Hansem Kelsenem, zakladatelem vídeňské ryzí nauky právní, s nímž pak Weyra pojilo dlouholeté upřímné přátelství a oboplné vzájemné ovlivňování jejich vědeckého vývoje. Desátá kapitola je věnována neradostnému údobí první světové války, do níž byl Weyr rovněž na krátkou dobu odveden. Weyr válečné období přežíval zejména vědeckým studiem a vědeckými a společenskými kontakty. Poslední jedenáctá kapitola prvního dílu pamětí zachycuje období politického převratu v roce 1918, a to zejména na pozadí dojmů brněnských událostí. Weyr se v tomto dění zpočátku nijak neangažoval, byl však vtažen do politického života v okamžiku, když byl spolu s prof. Englišem vyslán ústředním výkonným výborem národně demokratické strany do nově utvořeného revolučního Národního shromáždění. První díl pamětí pak končí Weyrovým odjezdem na zahajovací schůzi tohoto revolučního zákonodárského sboru.

Weyrovy paměti, z nichž vychází zatím jejich první díl a další dva díly by měly vždy zhruba po roce následovat, jsou autorem napsány velice otevřeně, autenticky a přitom čtivě. Prokazují Weyrovi mimořádnou paměť na osoby, události i atmosféru doby, jeho smysl pro detail i racionální vysvětlení souvislostí a příčin. Velmi cennou skutečností je i to, že Weyrovy paměti zprostředkovávají rovněž Weyrovo vidění světa, tvořící součást právně pozitivistického chápání práva brněnské normativní právní školy, již je František Weyr zakladatelem a hlavním představitelem. Weyr v pamětech představuje svá hlavní vědecká díla a obsah a atmosféru vědeckých sporů a polemik, které velmi zaujatě vedl s řadou tehdejších významných právníků a právních teoretiků. Weyrovy paměti tak lze pro šíři jejich pohledu doporučit nejen široké právníké veřejnosti, ale i běžnému čtenáři, který se zajímá o vědecký život a obraz doby z konce Rakouska-Uherska.